REYNAERT IN DE SPIEGEL
13 NOVEMBER 2023

Reynaertgenootschap vzw en Tiecelijn

REYNAERTGENOOTSCHAP VZW · ZATERDAG 12 OKTOBER 2019 ·

Het Reynaertgenootschap legt zich vooral - maar niet uitsluitend - toe op de studie en de promotie van literatuur en cultuur. Centraal staat de studie en de promotie van het Reynaertverhaal in de meest algemene zin. De vereniging stelt zich o.a. tot doel te ijveren en/of mee te werken aan de oprichting en/of instandhouding van diverse Reynaertcentra (Reynaertmuseum, studie- en documentatiecentrum), de instandhouding en ondersteuning van Reynaertroutes, het publiceren van teksten, studies, brochures, gidsen, nieuwsbrieven, etc., de organisatie van tentoonstellingen, wedstrijden, voordrachten, colloquia, toneelvoorstellingen, festivals, happenings en prijsuitreikingen. Als kerntaken heeft zij: de publicatie van het tijdschrift (sinds 2009 jaarboek) Tiecelijn, het bijhouden van een foto- en knipselarchief, de studie en archivering van Reynaertgrafiek en de digitale ontsluiting van de werking.

REYNAERTKAMISHIBAI

- Ontwikkeling kamishibai (Japans verteltheatertje)
- Basis: Reynaertverhaal (naar het Comburgse HS), opgesplitst in 12 hoofdstukjes
- 12 kleurrijke illustraties van Ilse Praet
- Gelanceerd op 12 oktober 2020, in het kader van een ‘Cultuur in de Spiegeldag voor de tweedejaarsstudenten lerarenopleiding van Odisee
- Verdeling kamishibai naar bibliotheken via Cultuurtuin WAAS (voor scholen, verenigingen)

PRESENTATIE

AAN DE SLAG MET REYNAERT IN HET BASISONDERWIJS

1. sfeer scheppen in de klas (intro met muziek)
2. waarover gaat het verhaal: korte schets
3. kader aanreiken
4. het verhaal brengen
5. verwerking in de klas

REYNAERT DE VOS IN DE SPIEGEL

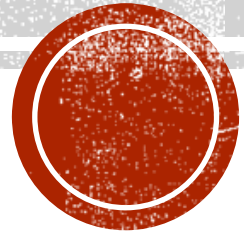

REYNAERT IN DE SPIEGEL

- Reynaert de Vos leent zich perfect om in brede zin te behandelen
- Het verhaal is een mooi voorbeeld van hoe mensen de werkelijkheid vorm proberen te geven doorheen de eeuwen (elk tijdperk maar ook elke cultuur heeft ‘zijn’ Reynaert), zowel in tekst als via illustraties en creatieve verwerking
- Door zelf aan de slag te gaan met het verhaal kunnen basisvaardigheden worden geoefend; hierbij worden verschillende cultuurdragers gehanteerd
- Via de inzet van het Reynaertverhaal wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het bewustzijn en de culturele identiteit van jonge mensen
- We willen hierbij komen tot cultureel bewustzijn via zelfreflectie (meer dan ‘absorptie’ van de materie)

DE VIER VAARDIGHEDEN

CONCREET VS ABSTRACT

1

waarnemen

zintuiglijk waarnemen

zien • horen • ruiken • proeven • voelen

ervaren en beleven

lokaliseren • kijken • selecteren • observeren
proeven • ruiken • tasten • vaststellen

memoriseren en herkennen

onthouden • herinneren • oproepen • identificeren

2

verbeelden

verzinnen

associëren • ontwerpen • fantaseren • inschatten
plannen • transformeren • representeren • voorstellen

uitdrukken

presenteren • uitvoeren • spelen/doen alsof
inleving tonen • iets weergeven

maken

ontwikkelen • construeren • bewerken • toepassen

3

conceptualiseren

benoemen en bespreken

omschrijven • beschrijven • formuleren • praten
over • samenvatten

duiden en waarderen

becommentariëren • rechtvaardigen • debatteren

4

analyseren

ontleden en onderzoeken

hypothesen opstellen • ontleden
testen • modellen zoeken • verbanden leggen
verklaren • inzichtelijk maken

aftoetsen en verklaren

checken • concluderen • beoordelen

Iedere basisvaardigheid is verbonden met werkwoorden die het schema uitbreiden en die het proces van een vaardigheid onderstrepen. Zo houdt verbeelden niet enkel het maken van beelden in, maar ook het fantaseren, inleven, bewerken, ... Niet alle basisvaardigheden hoeven te worden gebruikt in een les of een project of een museumopstelling.

CULTUURDRAGERS

Lichaam

gedachte
gezichtsuitdrukking
rituelen
dans
klank
...

Voorwerpen

werktuigen
kledingstukken
gerechten
maquettes
kerstversiering
...

Grafische symbolen

noten
letters
tekeningen
schilderijen
schema's
verkeersborden
landkaarten
...

Taal

gesproken taal
geschreven taal (literair of niet literair)
beeldtaal, doventaal, jongerentaal
notenleer
verkeerscode
wetenschappelijk jargon
gedichten
...

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

waarnemen

- Een stukje muziek van 800 jaar geleden beluisteren (er was slechts een beperkt aanbod aan instrumenten)
- Een verhaalfragment beluisteren

- Beluister de intro van **Marcel Ryssen vertelt 'Reynaert de vos'**
- 1. Muzikale intro (1:00)
- 2. Inleiding (2:17)

Op de website van Reynaertgenootschap vzw kan je het volledige verhaal beluisteren, opgesplitst in handige fragmenten:

https://www.reynaertgenootschap.be/teksten/reynaert-de-vos-op-cd-marcel-ryssen-vertelt-reynaert-de-vos/#inhoud-beluisteren

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

waarnemen

Een manuscript bekijken en laten rondgaan, hier een afbeelding van het Comburgse Handschrift ➡

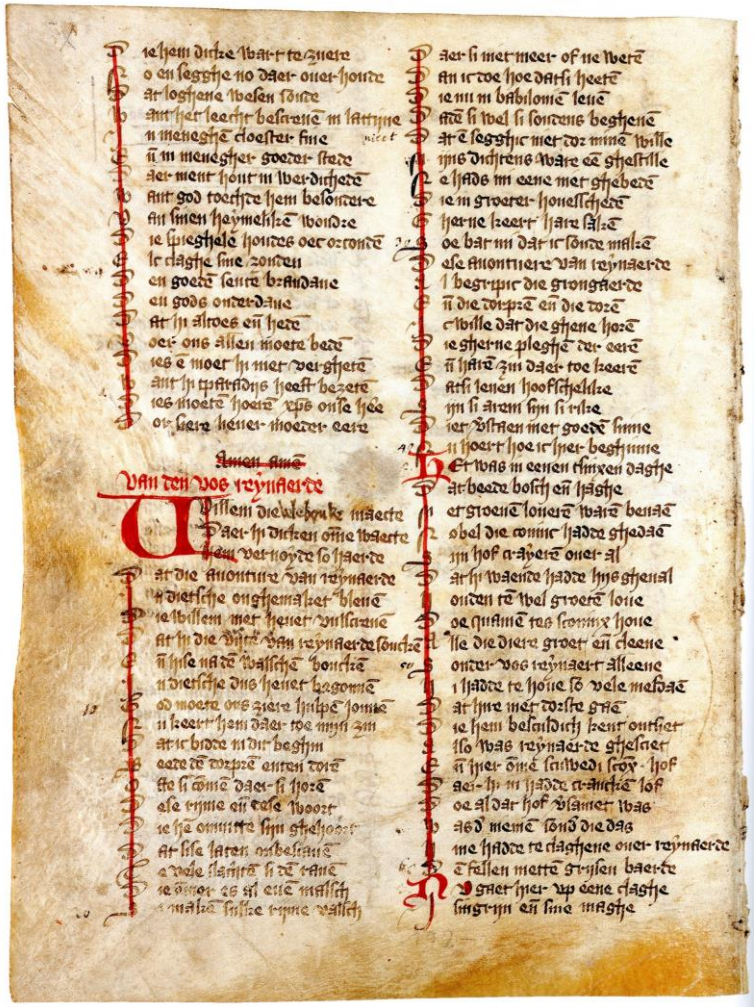

Een kaart van de regio bekijken: Vlaanderen en Zeeland ten tijde van Guido Van Dampierre, graaf van Vlaanderen, 1279 ➡

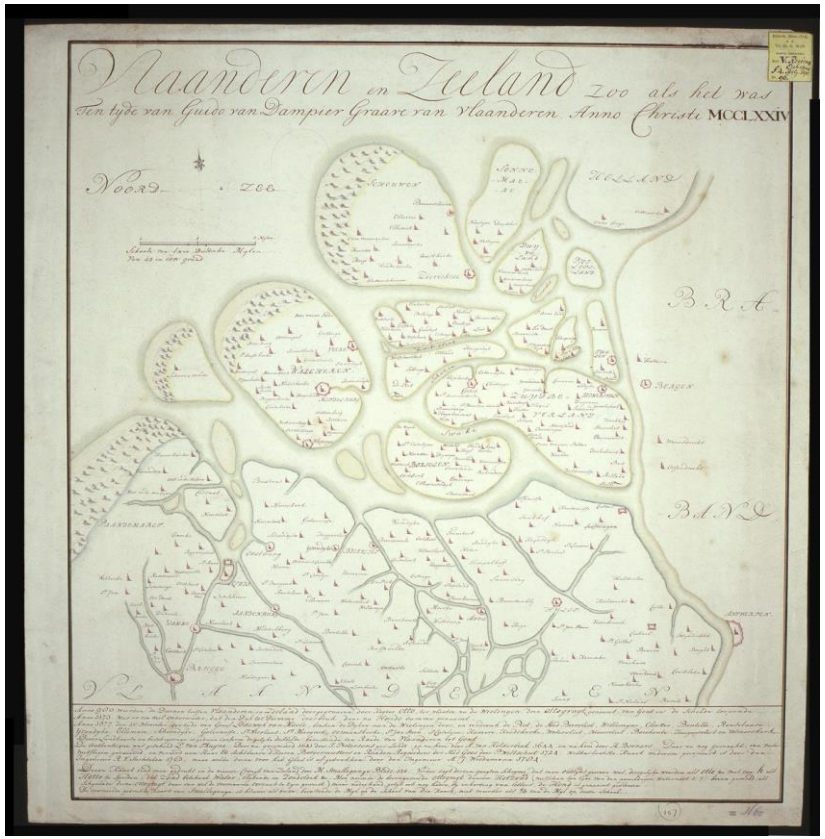

1. Muzikale intro (1:00)
2. Inleiding (2:17)

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

waarnemen

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

waarnemen

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

verbeelden

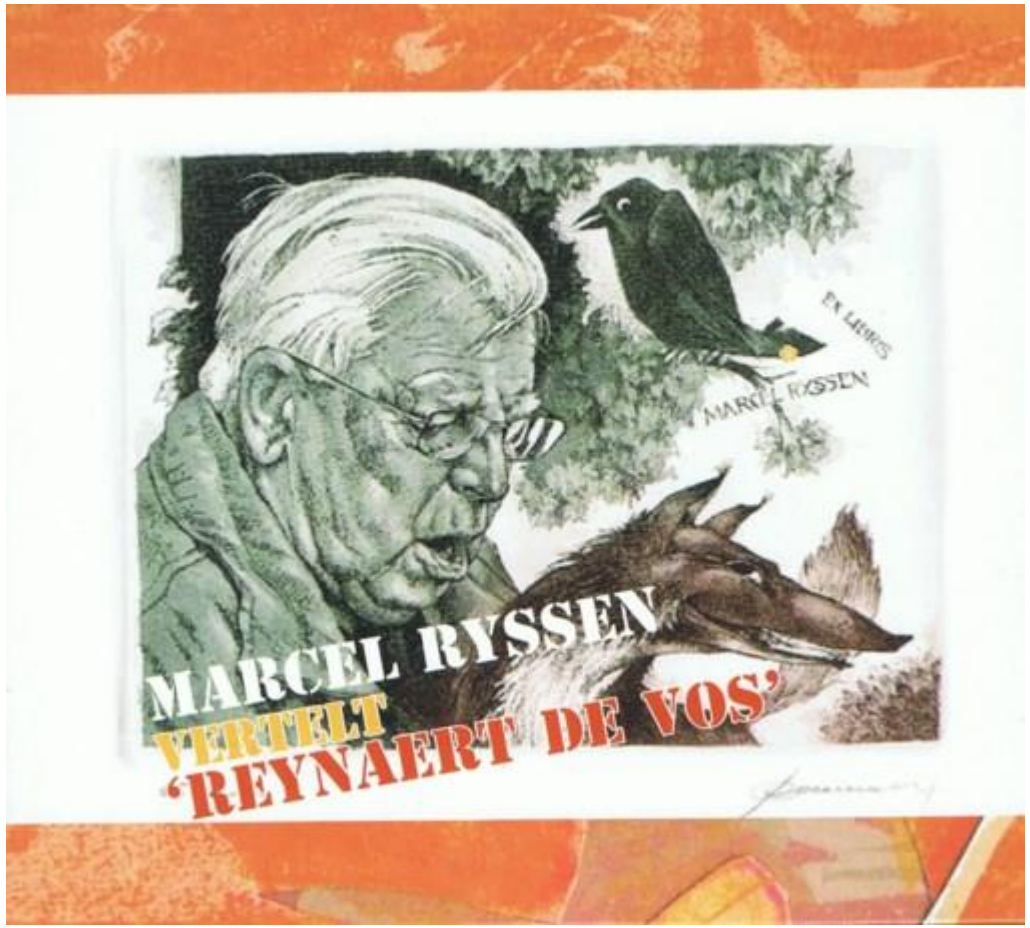

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

verbeelden

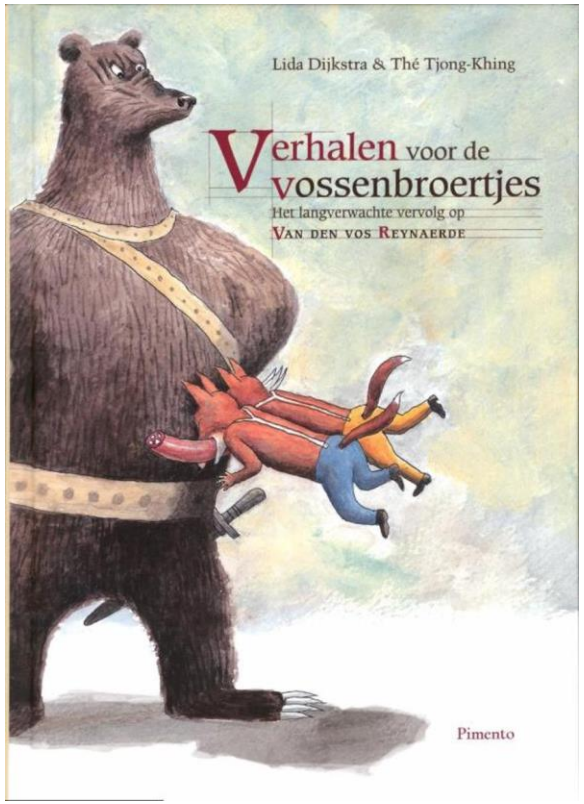

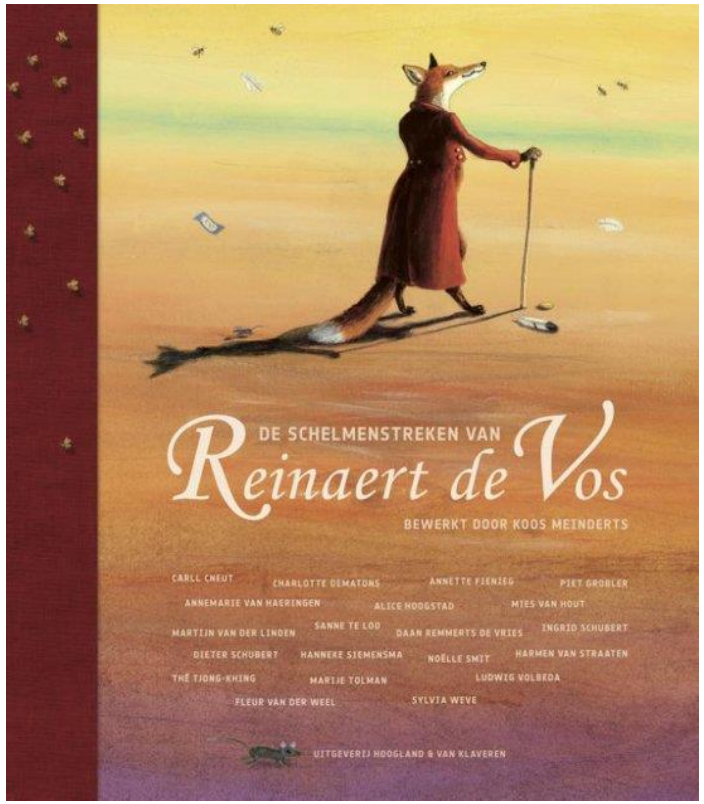

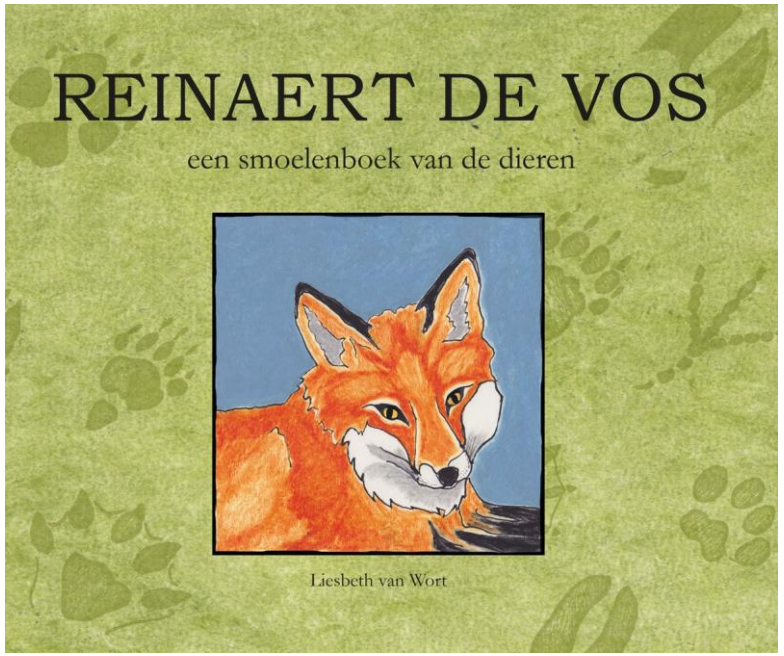

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

waarnemen

- Een stukje muziek van 800 jaar geleden beluisteren (er was slechts een beperkt aanbod aan instrumenten)
- Een verhaalfragment beluisteren
- Een manuscript bekijken (wie kon toen schrijven)
- Een landschapskaart bekijken uit die tijd (er was nog niet veel)

verbeelden

- Zelf het Reynaertverhaal navertellen
- Het Reynaertverhaal uitbeelden via illustraties, voorwerpen, toneel, …
- Elementen opzoeken uit dezelfde periode (voorwerpen, gebruiken, …)
- Een Reynaertgedicht schrijven, een rap maken, …

REYNAERT IN DE PRAKTIJK

conceptualiseren

- Het verhaal interpreteren
- Kenmerken uit de periode benoemen
- Ander iconografisch materiaal bestuderen en duiden
- Een debat voeren over de rol van bv. de vrouw in het Reynaertverhaal

analyseren

- Zoeken naar stijlkenmerken in verhalen uit verschillende periodes (handschrift vs hoorspel) en de teksten daarop beoordelen
- Verhalen uit verschillende periodes vergelijken en kijken waar de invloeden vandaan komen / kan ook voor illustraties…
- Hypothetische historische vragen stellen

VERWERKING IN DE KLAS

- Vergroot het origami stokpopvosje op een A4-blad.
- Of maak zelf een variant met een vierkant stuk papier en teken er een dierenkopje op.
- Vouw volgens de instructies hiernaast.
- Rol van 2 lagen kladpapier een stevig stokje (diagonaal rollen geeft het beste resultaat).
- Kleur het vosje in en kleef het op het stokje.
- Spelen maar!

Origami stokpopvosje

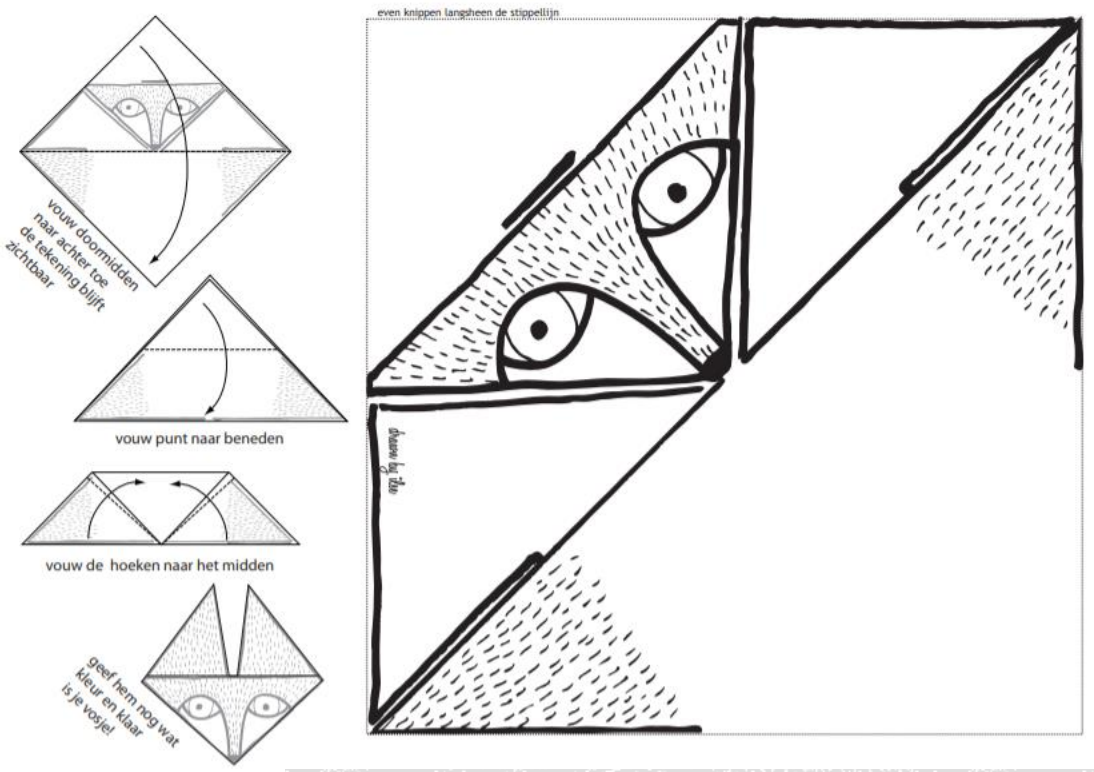

VERWERKING IN DE KLAS

- Een tangram is een Chinese legpuzzel die bestaat uit zeven basisvormen die samen een vierkant vormen.
- Je kan dit vierkant heel eenvoudig zelf maken uit papier of plastic (zelf gebruik ik hiervoor oude, gekleurde transparante L-mapjes).
- Met de verschillende stukjes kan je gaan puzzelen: maak verschillende dieren uit het Reynaertverhaal en kleef ze in een mooie bosrijke achtergrond of laat de kinderen in groepjes telkens een scène uit het verhaal maken aan de hand van tangramfiguurtjes. Plaats ze in een kijkdoos of maak zelf vertelplaten.
- Pinterest biedt een rijk palet aan voorbeelden: https://nl.pinterest.com/krijtvossen800

Reynaerttangram

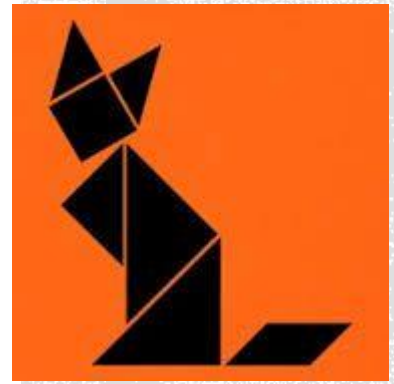

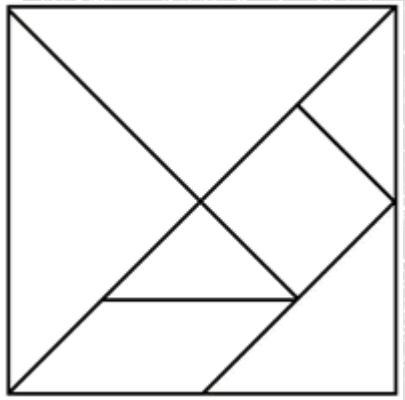

VERWERKING IN DE KLAS

tangram vos en haas

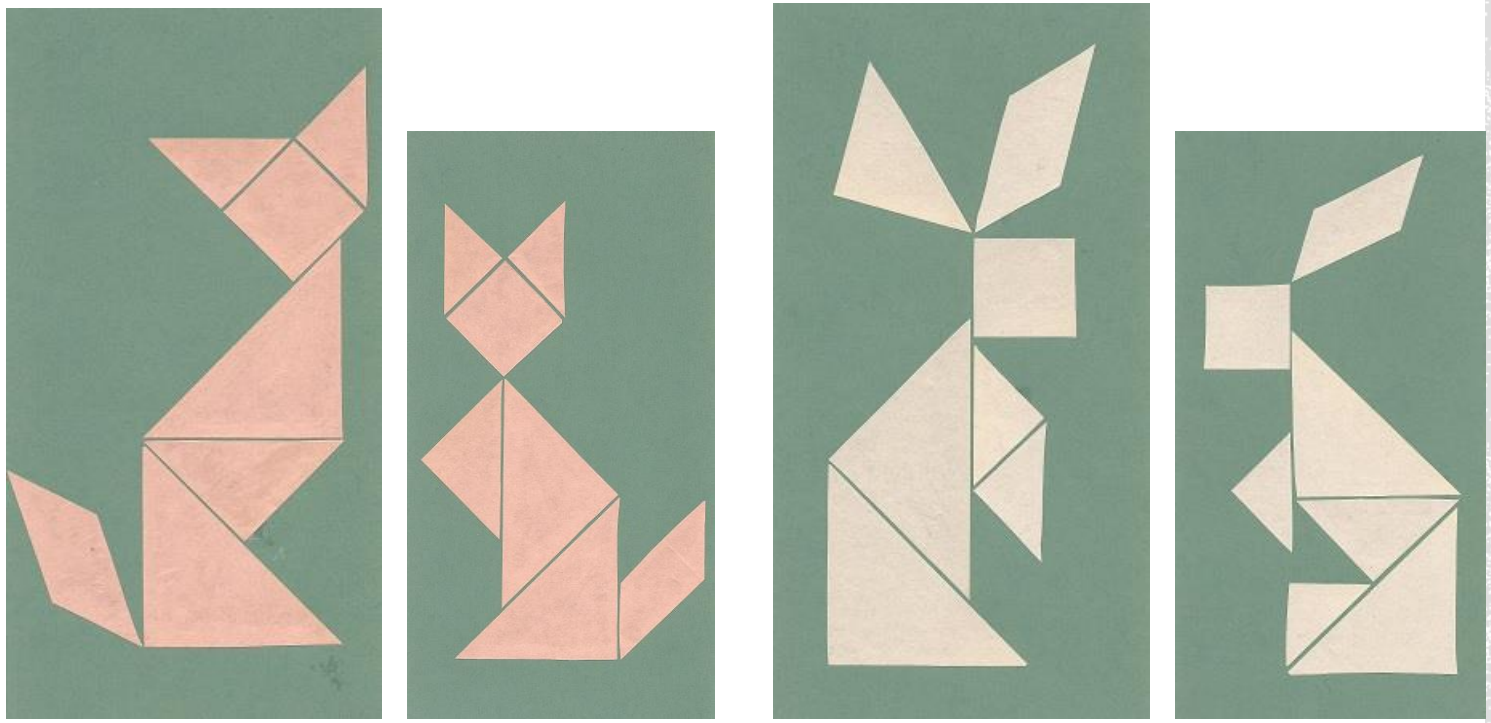

VERWERKING IN DE KLAS

Krijtvossen

School-, net- en klasoverschrijdend traject met 526 kinderen uit het basisonderwijs, leerlingen van Forum Da Vinci en studenten van Odisee

- Terugblik
- 27 maart 2017: Krijtvossen op de Grote Markt https://www.youtube.com/watch?v=1M_VpVKneIU

VERWERKING IN DE KLAS

Reynaertpoëzie

- Maak een woordenwolk op het bord na de vertelling (koning / vos / wolf / bos / dieren / …)
- Laat bij de woorden adjectieven (eigenschappen) verzinnen en rijmwoorden (nobele / ros / grote / donkere / pratende / …) (honing / los / golf / mos / vieren / …)
- Kies een gedichtensoort: naamdicht, haiku, rondeel, elfje (afhankelijk van de taalrijkdom van de kinderen)
- Laat de kinderen in groepjes of alleen een gedicht schrijven

VERWERKING IN DE KLAS

elfje

- Een elfje is een gedicht van elf woorden. Het aantal woorden per regel staat vast en ziet er zo uit: 1-2-3-4-1 woorden. Schematisch ziet dat er zo uit:

- 1 Reynaert
- 2 rosse vos
- 3 in het bos
- 4 staat jouw versterkte burcht
- 1 Malpertuis

- Het gedicht kan worden opgebouwd rond een bepaalde figuur uit het Reynaertverhaal.
- Gebruik als slot 1 woord dat alles samenvat of uitlicht.
- Rijmen mag, maar moet niet.

Nobel
de koning
van alle dieren
gaf een groot feest
HOFDAG!

Tibeert
de kater
hij is harig
ziet in het donker
LICHT!

VERWERKING IN DE KLAS

naamdicht

- In een naamdicht of acrostichon vormen de eerste letters van de regels samen een woord. Meestal een naam. ‘Willem’ die Reynaert schreef verwerkte zijn naam achteraan in de tekst. Misschien kun jij wel een leuk gedicht maken met je eigen naam?

- **R** Reinaart, de felle vos
- **E** Ergens diep in het bos
- **I** Immer op reis
- **N** Nu eens ros, dan eens grijs
- **A** Altijd eigenwijs
- **A** Altijd onderweg
- **R** Reinaart, snelt langs bos en heg
- **T** Tijdloos langs kromme paden

VERWERKING IN DE KLAS

rondeel

- Bij een rondeel komen een paar zinnen meerdere keren voor. De 1e , 4e en 7e regel zijn hetzelfde en ook de 2e en de 8e zijn gelijk.

- Reynaert, de felle vos
- met zijn baard zo ros
- jaagt er flink op los.
- Reynaert, de felle vos
- met zijn wilde haren
- zal de haas niet sparen.
- Reynaert, de felle vos
- met zijn baard zo ros.

VERWERKING VOOR KLEUTERS

- figuren uitknippen (bestaande tekeningen op kopie), inkleuren en naast de juiste locatie zetten (leeuw bij de troon, vos bij het hol (burcht), beer bij de honing (boomstam), kat bij de muizen (schuur), enz.)
- schatkaart maken
- zelf een schat bedenken voor iemand, passend bij karakter (bvb. goud voor de leeuw, honing voor de beer, muizen voor de kat, …)
- het verhaal naspelen / kindergrime
- tellen: hoeveel verschillende dieren doen er mee / hoeveel van elk dier…
- tellen: hoeveel maal gaat men de vos roepen
- tellen: hoeveel dieren worden gekwetst / benadeeld
- bekijk de sporen / pootafdrukken van de natuurlijke vos, beer, leeuw, kater, kip en teken ze na
- plaats de juiste sporen bij de juiste dieren (knippen en plakken)
- geef aan waar de dieren wonen (burcht, hol, leger, heuvel, boom, …)
- werken met lapjes stof voor heel kleine kinderen of kinderen met een visuele handicap: wol voor het schaap, dikke vacht voor de beer, veren voor de vogels, …
- liedjes laten beluisteren over vossen, beren, katten (evt. geluiden van de natuurlijke dieren)
- maskers maken en toneel spelen

VERWERKING VOOR LAGERE SCHOOL

- verhaal met open einde: laat de kinderen het eind verzinnen (de vos gaat ja dan neen naar Rome, …)
- kaart maken op basis van bestaande kaart (cf. routes / Waasland) en tekeningen maken bij plaatsnamen
- geef foto's van de natuurlijke dieren en toon de sporen die deze dieren maken
- laat de sporen namaken uit vilt of laat ze stempelen met aardappels, een kurk of met de vingers
- klassikaal of individueel een stripverhaal maken of een animatiefilmpje
- klassikaal een gedicht of een rap maken over de vos of een verhaaltje op rijm
- maken van een oorkonde, een schatkist, een schatkaart, een kijkdoos
- zoeken naar de vos in het sprookje (andere verhalen naar voor brengen) en de moraal van het verhaal eruit proberen halen (hebzucht, trots, leugenachtigheid, …)
- werken met spreekwoorden (zie ook website Reynaertgenootschap)
- tekeningen maken op basis van het verhaal / een kaart vervolledigen met de juiste tekeningen en/of plaatsnamen (galg, tribunaal, vossenhol, boerderij of schuur, boom met honing, …)
- klassikaal maquette maken van het dierentribunaal of andere fragmenten (bv. in klei of uit marsepein)
- 3D-kaarten maken (met kopieën van tekeningen uit het verhaal, inkleuren, knippen en samenstellen)
- rekenen: afstanden berekenen: hoe snel loopt de natuurlijke vos (vergelijk met andere dieren, mensen, …) / hoe lang doet de beer, de kater, de das erover om naar het vossenhol te gaan…

LINKS NAAR MEER

Reynaertgenootschap vzw

- Geluidsfragmenten: https://www.reynaertgenootschap.be/teksten/reynaert-de-vos-op-cd-marcel-ryssen-vertelt-reynaert-de-vos/#de-cd
- Ylvis – What does the fox say: https://www.youtube.com/watch?v=jofNR_WkoCE
- Inspiratieboekje Vossensprongen: https://www.reynaertgenootschap.be/educatie/vossensprongen-speuren-naar-reynaert/
- Verschillende tekstversies: https://www.reynaertgenootschap.be/teksten/

Het Geluidshuis – Heerlijk Hoorspel Reinaert de vos – the making of
https://www.youtube.com/watch?v=HdgVCs3_lDY

The Phoebus Foundation – Project Vossen – schitterend materiaal
https://www.youtube.com/playlist?list=PL-hq4jW64LHgCuVd0dYIOVnHKbDC6GpEh

CONTACTINFORMATIE

Reynaertgenootschap vzw

Reynaertkamishibai

- spreker: Hilde Reyniers
- h.reyniers@telenet.be

Redactieadres

- Nijverheidsstraat 32, B-9100 Sint-Niklaas
- info@reynaertgenootschap.be
- https://www.facebook.com/reynaertgenootschap/
- www.reynaertgenootschap.be